

08

KÍSÉRÉS

Füzetsorozat
a kalazanciusi identitásról

www.piarista.hu

coeduPia 3.0

SCOLOPI

Füzetsorozat a kalazanciusi identitásról

TARTALOM 8

- 3 KÍSÉRÉS A KALAZANCIUSI PEDAGÓGIÁBAN
- 5 KÍSÉRÉS MA A PIARISTA ISKOLÁKBAN
- 6 JAVASLATOK A NEVELÉSI TERVHEZ
A PIARISTA NEVELŐ KÍSÉRŐI PROFILJA
- 7 CSOPORTOS REFLEXIÓ ÉS PÁRBESZÉD

Megjelent 2022-ben
Piarista Rend Magyar Tartománya
www.piarista.hu

SCOLOPI

coeduPia 3.0

KÍSÉRÉS

Az egyénre való odafigyelés folyamata, mely hozzásegíti az intézményeinkben tanuló gyermekeket és fiatalokat ahhoz, hogy személy szerint szeretve és tisztelve érezzék magukat, miközben minden elérhető eszközzel igyekszünk segíteni átfogó – tanulmányi, értelmi-érzelmi, szociális és lelki – fejlődésüket.

KÍSÉRÉS A KALAZANCIUSI PEDAGÓGIÁBAN

José Segrelles spanyol festő egyik képe igen jól kifejezi Kalazanciusnak a kísérésről alkotott elképzelését. Néhány gyermeket látunk a festményen, akik rendezett sorban haladnak az utcán egy őrangyal kíséretében, a háttérben pedig felsejlik Kalazancius alakja.

A keresztény hagyomány szerint az őrangyalok olyan igaz barátok, akiket Isten rendel minden egyes ember mellé, hogy kísérjék útján: „Elküldi angyalait hozzád, hogy védelmezzenek minden utadon” (Zsolt 91,11). Jézus pedig azt mondta tanítványainak: „Vigyázzatok, ne vessetek meg egyet se e kicsinyek közül! Mondom nektek: angyalaik az égben szüntelenül látják mennyei Atyám arcát” (Mt 18,10).

Amikor Kalazancius megírja emlékiratát Tonti bíborosnak, nem habozik megadni az őrangyaloknak a nekik járó főszerepet a nevelés folyamatában: a nevelői szolgálat „valóban nemes, mert angyali és isteni szolgálat, amelyet az őrzőangyalok látnak el; az emberek ebben az ő munkatársaikká válnak” (Emlékirat Tonti bíborosnak, 8.). Az angyalok az isteni kegyelmet szimbolizálják, mely elkíséri az embereket útjukon, vigyáz rájuk, és megvilágosítja őket.

Kalazancius nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy legyen, aki hazakíséri a diákokat, sőt kötelezővé is tette azzal, hogy belefoglalta a Konstitúcióba: „Az iskolai foglalkozások végeztével egy diák sem maradhat az iskolában, hanem kísérik őket haza, ahogy ez már szokásban van. Az alázatosságnak ezt a cselekedetét mindannyian gyakorolják, még a gyóntatók is, az előjáró pedig legalább egy héten egyszer” (*Kalazancius által fogalmazott Konstitúció*, 116.)

A hazakísérés egyike azon zseniális ötleteknek, amelyeket a piarista rend azért ültetett át a gyakorlatba, hogy megőrizze a fiatalokat a rossz szokásoktól. A piaristák a luccai papi kongregációval való egyesülés idején vezették be, valószínűleg Glicerio Landriani szorgalmazására. Egyértelműen kettős cél állt mögötte: egyrészt az, hogy a gyerekek ne kövessenek el csínytevéseket, másrészt pedig, hogy senki se tudja kihasználni őket. Mindenesetre ez a szokás mindaddig jellemezte a piarista rendet, míg meg nem jelentek az iskolabuszok.

A piarista rend nevelési programja a megelőző módszert alkalmazza, mely ünnepélyes formában jelenik meg a Tonti bíborosnak írt emlékiratban: a nevelői szolgálat „feltétlenül érdemszerző, mert az egyház mindent magába ölelő szeretetével egy olyan nagyon hatékony, megelőző és gyógyító orvoslást létesít és használ a rossz ellenében, amely a jóra vezet és serkent, amely minden, bárminemű állapotú fiúnak van szánva – s ezért minden embernek is, hiszen előbb mind átmennek ezen az életkoron – és amelynek eszközei a képzettség és a lelkiesség, az erkölcsösség és a jó modor, az Isten és a világ nyújtotta világosság” (*Emlékirat Tonti bíborosnak*, 9.)

Ebben a nevelési folyamatban a nevelő az Igazságnak, vagyis Jézusnak, a Mesternek a munkatársa.

Az emberi kiteljesedés (életszentség) és az örök élet elérésének két legfőbb akadály a diákok életében a tudatlanság és a bűn. Ezért kísérésüknek abban kellene állnia, hogy biztosítsuk számukra a kegyelemben és bölcsességben való növekedéshez szükséges eszközöket „Isten és az emberek előtt”, vagyis a *pietas et litterae*-ben, a hitben és a műveltségben.

Szeretnénk rámutatni néhány gyakorlatra, melyekre szent alapítónk is emlékeztet írásaiban, és amelyekből világosan látszik, milyen kiváló gondoskodásban és kísérésben volt részük a diákoknak.¹

A szent nevelő fontosnak tartotta, hogy a tanítók alkalmazkodjanak a diákok képességeihez, hogy azok jól tudjanak tanulni. Ez kétségkívül a közelség gesztusa, és a gyermekek pszichológiája iránti tisztelet.

Tisztelettel és gyengéden kell bánni a gyermekekkel, akik hasonlóak a növényhez, mely fiatal korban zsenge és könnyű kiegyenesíteni, felnőve azonban már igen nehezen hajlik. Kalazancius gyakran buzdítja a tanítókat, hogy kedvesen bánjanak a gyermekekkel, és atyai szeretettel forduljanak feléjük.

A tanítónak fel kell jegyeznie egy füzetbe a gyermekek tanulmányi előrehaladását, és figyelemmel kell kísérnie, elvégzik-e a számukra kijelölt feladatokat. Amint elérkezik az ideje, leteszik a megfelelő vizsgákat, hogy átkerülhessenek a következő osztályba.

A helyi előljáró és a prefektus naponta látogatja az osztálytermet, tanulásra, imádságos lelkületre, jó magaviseletre buzdítva a diákokat. Afelett is örködniük kell, hogy a tanító jól végzi-e a munkáját, és tartja-e magát a tantervhez és az órarendhez.

Az iskolai gyóntatónak mindig nagyon oda kellett figyelnie, hogy a diákok elutasítsák a bűnre vezető alkalmakat, és hogy kerüljék el a rossz társaságot, mely káros következményekkel járhatna rájuk nézve. Különleges adottságokkal kellett rendelkeznie, hogy bizalmat tudjon ébreszteni a diákokban. Ha egy diák rosszul viselkedett, rögtön a gyóntatóhoz mint a feddés első és leghatékonyabb forrásához küldték.

Fontos cél volt úgy terelni a diákokat, hogy megtalálják egyéni, „belső indíttatásuknak” és tehetségeiknek megfelelő hivatásukat.

A megelőző módszer nemcsak abban áll, hogy megóvjuk a diákokat a rossztól, hanem hogy megnyitjuk őket a jóra, vagyis nemcsak megakadályozzuk, hogy hibát kövessenek el, hanem pozitív irányban is segítjük őket, különösen is jó szokások kialakítása és Isten szeretete terén.

Kalazancius tudta, hogy bármilyen jó legyen is az iskola, nem teljes és nem elegendő hatékony szülői támogatás nélkül. Ha tartós sikert akar elérni a diákoknál, elengedhetetlen, hogy bevonja a szülőket is, hiszen ők gyermekeik elsődleges nevelői, és fontos, hogy összhangban legyenek az iskola nevelési tervével.

Az első alapítások nagy részét a városvezetések kezdeményezték, ugyanis olyan iskolát akartak biztosítani városuknak, mely egybegyűjti az utcákon kószáló megannyi semmittevő gyereket. Megértették, hogy a piarista rend segítségével nemcsak visszaszoríthatják a bűnözést, hanem javíthatnak is a társadalmi hangulaton. Kalazancius ezt mesterien fogalmazza meg: „[A nevelés] nagyon ésszerű a fejedelmek és a városok szempontjából, akiknek igen fontos, hogy erkölcsös, engedelmes, fegyelmezett, hűséges, nyugodt, megszentelődni és a mennyben naggyá lenni képes alattvalóik és polgáraik legyenek, de egyszersmind olyanok is, akik tökéletesíteni és nemesíteni tudják önmagukat és hazájukat azzal, hogy vezető állásokat és méltóságokat töltenek be itt a földön. Ez még világosabban kitűnik a rosszul nevelt személyeknek az előbbiekkal ellentétes viselkedéséből. Az ilyenek gyalázatos cselekedeteikkel zavarják az állam békéjét és nyugtalanítják a polgárokat” (*Emlékirat Tonti bíborosnak*, 14.)

KÍSÉRÉS MA A PIARISTA ISKOLÁKBAN

A ma működő piarista iskolákban a nevelési terv egyik alapvető jellemzőjeként egyre nagyobb teret kap a kísérés. Fel lehet osztani a kísérés formáit a nevelés fő pillérei szerinti kategóriákra, de ne feledjük: a kísérés dimenziói összefüggenek egymással.

Pedagógiai kísérés és a diákság mindennapjainak nyomon követése azzal a szándékkal, hogy minden egyes diák nevelési folyamata a saját integrális fejlődésére irányuljon, és vegye figyelembe személyes tulajdonságait és szükségleteit. Az átfogó kísérés dimenziói az UNESCO *Jacques Delors*-féle jelentése által javasolt négy tanulási területen:

.....

¹JAVIER ALONSO: *Santidad para el cambio social. El modelo educativo escolapio* [Életszentség a társadalom megújulásáért. A piarista nevelési modell], PPC, Madrid, 2017. [Ez a kötet hamarosan magyarul is megjelenik.]

Meg kell tanulniuk élni: Kísérjük a diákokat személyes identitásuk kiépítésében. Ez a folyamat felöleli az egész személyt, annak minden dimenzióját. Kísérjük őket hivatásuk felismerésének útján, az életnek értelmet adó alapelvek és alapértékek, továbbá az erkölcsös magaviselet elsajátításának útján. Egy katolikus szellemiségű iskolában a lelki (szpirituális) kísérés biztosításának elengedhetetlennek kell lennie.

Meg kell tanulniuk tanulni: Segítjük a diákokat képességeik és tehetségeik felismerésében és kibontakoztatásában. Ellátjuk őket a szükséges eszközökkel és iránymutatással annak érdekében, hogy a környezetükből nyert információ alapján értékes tudásra tudjanak szert tenni. Segítjük őket a tanulási folyamat során tapasztalt nehézségeken való felülemelkedésben, hogy sikeresen zárhassák le tanulmányaikat.

Meg kell tanulniuk cselekedni: A nevelői kísérésnek ez a dimenziója szorosan kapcsolódik az előző „megtanulni tanulni” dimenzióhoz. Annyiban különbözik tőle, hogy a manuális készségek elsajátítására fekteti a hangsúlyt: az írásra, a rajzolásra, az építésre, a tervezésre...

Meg kell tanulniuk együtt élni: Segítünk a diákoknak a csoportba való beilleszkedésben, a párbeszédre és együttműködésre alapuló, szeretettel együttélésben, valamint annak felfedezésében, hogy fontos a különbségek ellenére is egységben maradniuk. Ha a diákok antiszociális viselkedést mutatnak, folyamatos kísérést kell számukra biztosítani, hogy el tudják fogadni a szabályokat, és beilleszkedjenek az iskola mindennapi életébe.

A **pasztorális kísérés** a piarista pedagógia alapvető dimenziója, melynek szorosan kell kapcsolódnia a pedagógiai dimenzióhoz. E kísérés célja, hogy a diákok felfe-

dezzék Isten valós jelenlétét életükben, hogy ki tudjanak engesztelődni önmagukkal, hogy teljes szeretettel szeressék felebarátaikat, hogy felismerjék Isten akaratát, és hogy Isten gyermekeiként éljenek.

Egy piarista iskolában három szinten kell biztosítani a diákoknak a kísérés lehetőségét: környezeti, csoportos és egyéni szinten.²

A **környezeti szintű kísérésnek** el kell érnie a teljes nevelői közösséget, meghozzá közvetlen és provokatív módon. Abból a meggyőződésből indul ki, hogy a jó iskolai környezet már önmagában is értékeket közvetít. Ez a fajta környezet egy ízlésesen megtervezett és díszített iskolaközpont és osztályterem, továbbá a befogadásra, az iskolai együttélésre és a társadalmi integrációra irányuló jól kidolgozott programterv révén valósulhat meg. A vonzó pasztorális kezdeményezések nyitottabbakká tehetik a diákokat a hitlélmények befogadására. Ha egy nevelői közösség jó nevelési tervvel rendelkezik, és jó a kapcsolat a tagok között, az pozitív légkört eredményez, mely jótékonyan hat a diákok fejlődésére.

Csoportszintű kísérés: Van olyan tapasztalat, tudás és felfedezés, melyet a diákok csak egyenlőkből álló csoporton belül sajátíthatnak el. A csoport olyan nevelői lehetőségeknek ad teret, amelyek nem részei az egyéni kísérésnek, és a környezeti szintű kísérésben sem lehetséges megvalósítani őket. E kísérés jótékony hatásai közül a következőket emelhetjük ki:

- » Lehetővé teszi, hogy a diákok az élet minden területén szükségszerűen felelősséget tudjanak vállalni.
- » Lehetővé teszi a közösségi szintű keresési folyamatokat és a csoportos döntéshozatalt.
- » Megerősíti és hitelesíti az egyéni kísérést.

² ÓSCAR ALONSO PENO: *Acompañar. El acompañamiento pastoral a los adolescentes en la escuela* [Kísérés. Kamaszok pasztorális kísérése az iskolában], PPC, Madrid, 2008

- » Lehetővé teszi, hogy a diákok csoportszinten is keressék egyéni hivatásukat.
- » Lehetővé teszi, hogy az elsajátított fogalmakat, eljárásmodokat és attitűdöket gyakorolják, a személyközi kapcsolatok minőségét felülvizsgálják.
- » Elősegíti a csoporthoz tartozás érzését, és erősíti az egyéni identitást

Az **egyéni szintű kísérés** a nevelő és a diák között valószínűleg párbeszédre nyitott, bizalmi légkörben. A kamaskortól kezdve a személyesség felértékelődik, ugyanis ebben az életszakaszban a diákok szükségét érzik annak, hogy bizalmi légkörben meg tudják osztani gondolataikat egy felnőttel. Ez nem pszichológusi terápia, de nem is csak egyszerű baráti beszélgetés, hanem egy tapasztalt nevelő által nyújtott segítség és irányítás saját diákjai számára.

JAVASLATOK A NEVELÉSI TERVHEZ

1. Készüljön osztályfőnöki akcióterv a diákok kíséréséhez átfogó nevelési folyamatok során.
2. A nevelők részesüljenek megfelelő felkészítésben az egyéni kísérés stratégiáira vonatkozóan.
3. Kapjon nagyobb szerepet az iskola pályaorientációs irodája megfelelő személyzet és eszközök biztosítása révén.
4. Legyenek olyan emberek különféle területekről, akik idejüket nem sajnálva meghallgatják a diákokat: osztályfőnök, iskolai pályaorientációs munkatárs, hitoktató, pap. A diákoknak szükségük van arra, hogy legyen mindig valaki, aki meghallgatja őket.
5. Legyen minden iskolának olyan papja, aki lelki (spirituális) kísérést nyújt a diákoknak.
6. Biztosítsunk kísérést a diákoknak mind a nem formális tevékenységek (sport, művészetek, stb.), mind a kötetlen tevékenységek (játékok, udvari foglalkozások, kirándulások, stb.) területén.
7. Lépjenek életbe a kiskorúak védelmét szolgáló szabályozások.
8. Hozzunk létre és kezdjük el alkalmazni egy tanulásra vonatkozó minőségértékelési rendszert, hogy figyelemmel tudjuk kísérni a diákok fejlődését.
9. Kapjon minden tanár megfelelő kísérést tanítási tervének kidolgozásához és alkalmazásához, továbbá a rendszeres beszámolók elkészítéséhez.
10. Kapjanak nagyobb szerepet a pedagógiai koordinátorok mint a tanárok kísérői.
11. Dolgozzunk ki megfelelő pályaorientációs tervet már az első iskolai évekre is, hogy a diákok kellő eszköztárral rendelkezzenek jó életdöntések meghozásához.

A PIARISTA NEVELŐ MINT KÍSÉRŐ PROFILJA

A piarista nevelő kísérőként áll diákjai mellett integrális fejlődésük során, úgyhogy megfelelően felkészült személynek kell lennie, aki képes egyszerre kezelni a tanulás különféle területeit: az értelmi, érzelmi, szociális, gyakorlati és lelki területeket.

1. Emberileg és lelkileg érett, gyakorlati bölcsességgel rendelkező személy.
2. Van tapasztalata arról, hogy őt is kísérték személyes fejlődése során.
3. Megfelelő felkészítésben részesült, hogy jó kísérője lehessen a rábízott diákoknak.
4. Jézus szenvedélyes követője, és elkötelezett abban, hogy többi testvérével együtt járja a hit útját.
5. Képes meghallgatni másokat: ennek érdekében képes elhallgattatni saját belső hangjait, hogy be tudjon lépni a másik belső világába, és így mindent befogad, amit a másik személy szavain és mozdulatain keresztül közvetít felé.
6. Megértő és képes a másik ember helyzetébe képzelni magát.
7. Úgy kíséri a diákokat, hogy közben nem próbálja saját képére formálni őket.
8. Képes világosan eligazodni az egyén személyes és társadalmi valóságában.
9. Csoportjának motorja és a csoportot alkotó tagok személyes életének kísérője.
10. Nyitott és mások rendelkezésére áll.

A piarista iskolák jellemzője volt, hogy a nevelők barátságosak voltak a diákokkal, közel álltak hozzájuk, és más iskolákkal ellentétben nem tartottak formális távolságot.

CSOPORTOS REFLEXIÓ ÉS PÁRBESZÉD

- *Oszd meg a csoporttal, hogy Kalazancius mely intuíciói vonatkoznak a diákok kísérésére!*
- *Hogyan vélekedek a diákok pedagógiai és pasztorális kíséréséről?*
- *Milyen javaslatokat tesz az iskola a diákok hatékonyabb kísérésére? Milyenek találsz javaslataid?*
- *Milyen gyengeségeim vannak a diákok integrális fejlődésének segítésére irányuló feladataim terén?*
- *Mennyire fordít figyelmet az iskola a speciális nehézséggel küszködő diákokra, legyen szó akár magatartásbeli vagy tanulási problémákról?*
- *Milyen kapcsolat áll fenn a nevelő és az iskola pályaorientációs irodája és pasztorális irodája között?*
- *Milyen élményeim vannak arról, hogy engem is kísért valaki?*